

Izvirni znanstveni članek
UDK 347.94:347.77/.78

Zavarovanje dokazov pri uveljavljanju pravic intelektualne lastnine: praktične izkušnje

DORĐE GRBOVIĆ
univerzitetni diplomirani pravnik
okrožni sodnik, Oddelek za gospodarsko
sodstvo Okrožnega sodišča v Ljubljani

1. Uvod

Zavarovanje dokazov služi, kot pove latinsko ime tega procesnoppravnega instituta (*probatio ad perpetuam rei memoriam*), ohranitvi spomina na dejansko stanje, ki utegne biti pomembno za napovedujočo se ali že začeto pravdo, obstaja pa bojazen, da bo do faze dokaznega postopka v tej pravdi zbledel. Zavarovanje dokazov, ki ga obravnavam v tem prispevku, ni tisto klasično in razmeroma krotko iz Zakona o pravnem postopku (ZPP).¹ Je njegova veliko silovitejša različica. O primerljivem britanskem institutu je bilo rečeno, da je *nuclear weapon*, atomska bomba njihovega prava.² Naš institut je vsaj v eni razsežnosti še ostrejši, toda medtem ko je tisti iz Združenega kraljestva pred več kot 40 leti nastal kot invencija sodne prakse, se hitro razvijal, nato zašel v eksces ter bil naposled uzakonjen v obrzdani in dozoreli obliki, je naš

¹ To je urejeno v 19. poglavju ZPP. Predhodnik ZPP je institut urejal dobesedno enako, le zaslišanje strank je bilo zaradi nezanesljivosti izključeno, ker naj bi bil za ovrednotenje tega dokaza nenadomestljiv osebni vtis razpravljajočega sodišča na glavni obravnavi in naj torej ne bi zadostovalo zgolj branje zapisnika o zaslišanju kot pri dokazovanju po zaprosenem sodišču (prim. prvi odstavek 217. člena in 259. člen ZPP; Poznič, str. 681).

² Britanski institut ni samo primerljiv, temveč je našemu naravnost soroden in zato lahko še tem bolj utemeljeno pomaga pri njegovi pravni razlagi. Eksplozivna prispodoba se je sicer uveljavila, potem ko jo je navrgel sodnik Donaldson v sodbi angleškega Court of Appeal z dne 21. 4. 1982 v zadevi *Bank Mellat proti M. E. Nikpourju*. Poudariti je hotel, da mora vsak predlagatelj, ki zahteva izdajo enostranske (*ex parte*) začasne odredbe, pred sodiščem že od začetka nastopiti karseda odkrito in ne sme zmolčati niti okoliščin, ki mu morda niso v prid (ugovorov nasprotne stranke, ki jih lahko predvidi), pri zelo invazivnih posegih (v primeru pod tedanjo presojo je šlo za drugo od »nuklearnih orožij«: za blokado računov, imenovano *Mareva injunction*) pa je *a minori ad maius* še poudarjeno tako. V našem pravu zavarovanja z začasno odredbo po mojem velja isto načelo, izpeljano iz načel resnicoljubnosti in poštenja iz 9. člena ZPP.

večino svoje dve tretjini krajše življenjske dobe obstajal samo na papirju. Ta dotlej le papirnati tiger je prvič ugriznil šele lani. Ta prispevek je poročilo o tem.

V tej posebni različici je bilo to zavarovanje uzakonjeno pred trinajstimi leti, sočasno in enako, z novelama Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP) ter Zakona o industrijski lastnini (ZIL-1),³ sprejetima zaradi prenosa še dve leti starejše Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (v nadaljevanju: Direktiva o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine). Prej sta ZASP in ZIL-1 zavarovanje dokazov sicer poznala, vendar sta določala subsidiarno smiselno uporabo ZPP. Poslej vsebujeta enako napotilo na uporabo Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) o začasnih odredbah – zaradi tega pa je vse drugače. Od tod izvira velika moč, ki predlagatelju tega zavarovanja obeta veliko učinkovitejše sodno varstvo, ki pa nosi s seboj nevarnost močno čezmerne poseganja v prav tako ustavno zajamčene pravice nasprotne stranke. Značilnost tega področja je zato nenehno iskanje ravnovesja.

Kontrast ostrejšega nasproti milejšemu se v širšem idejnem okviru kaže tudi glede na zasnovano ZPP in na njeno uveljavljeno dojemanje med nami, njegovimi praktiki. Znano pravilo iz prvega odstavka 262. člena ZPP, da niso dovoljeni nobeni prisilni ukrepi zoper stranko, ki se ne pusti *zaslišati*, je intuitivno sprejemljivo in se zdi, da ga ni težko upravičiti. Temelji prej na priznavanju osebne avtonomije (vsaj kadar gre za fizično osebo; pri pravnih je lahko dosti drugače)⁴ kot pa na kazenskopravnem privilegiju zoper samoobtožbo.⁵ Toda pri nas naj

³ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP-C), Uradni list RS, št. 17/06, ter Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o industrijski lastnini (ZIL-1C), Uradni list RS, št. 20/06. Glej 1. člen vsake od novel.

⁴ Prim. izrek sodbe Sodišča Evropskih skupnosti (kot se je tedaj imenovalo) z dne 10. 11. 1993, C-60/92, *Otto BV proti Postbank NV*: »Pravo Skupnosti ne zavezuje nacionalnega sodišča, da pri preverjanju zahteve za predčasno zaslišanje prič pred začetkom pravnega postopka uporabi načelo, da podjetje [šlo je za vodstvene delavce Postbank] ni dolžno odgovarjati na vprašanja, če bi odgovor vseboval priznanje kršitve pravil konkurence« (neuradni prevod zgodovinske sodne prakse SES, ki ga je pripravila Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, dostopen na <<http://www.pisrs.si/Pis.web/zgodovinskaSodnaPraksaRezultati?letoOd=1990&letoDo=1999>>; moj poudarek). Prim. še: »Sodišče je [...] že razsodilo, da niti primerjalna analiza nacionalnih zakonodaj niti 6. člen Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin [...] kot tudi ne 14. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah [...] ne omogočajo sklepa, da obstaja splošno načelo prava Skupnosti, ki pravnim osebam daje pravico, da ne pričajo zoper sebe v primeru kršitev na gospodarskem področju, zlasti na področju konkurence« (11. točka obrazložitve; moj poudarek). In še: »[O]mejitev [...] obveznosti podjetja, da odgovarja na vprašanja, ki jo je Sodišče v sodbi *Orkem proti Komisiji* izpeljalo iz načela spoštovanja pravic obrambe [v vertikalnem razmerju oblasti do posameznika], ne more biti prenesena na nacionalni pravdni postopek, ki vključuje uporabo 85. in 86. člena Pogodbe, ki se nanašata izključno na zasebne odnose med posamezniki« (17. točka obrazložitve; moj poudarek).

⁵ Navedeno pravilo ni isto kot ta privilegij. Pri tem privilegiju gre po zadnji alineji 29. člena Ustave Republike Slovenije izrecno za kazensko procesno jamstvo. Nekritično presajanje spoznanj in rešitev iz kazenskega v civilno procesno pravo je napaka. Galič to pojasnjuje v člankih *Razkritje dokazov in Disclosure* ter strnjeno v Uvodnih pojasnilih, str. 34–35. V *Disclosure* so v opombi 9 navedeni pravni viri, ki kažejo, da je privilegij prvotno meril samo na to, da obdolženec ne mora izpovedovati (se pravi: pričati, ustno odgovarjati na vprašanja) zoper samega sebe.

bi tradicionalno veljalo kar splošno načelo, ki ni samo širše od navedenega pravila, temveč je nekaj bistveno več in kvalitativno drugega: nihče naj nikdar ne bi moral »svojemu nasprotniku položiti orožja v roke«⁶ (*nemo tenetur armare adversarium contra se*). Kolikor takšno načelo sploh obstaja, že po samem ZPP ne velja absolutno. Včasih – namesto da bi nevoljno stranko silili, da bodisi z zaslišanjem bodisi z drugimi dokazili, s katerimi razpolaga morda le ona, pomaga ugotoviti, kaj se je pravno relevantnega zgodilo («materialno resnico») – se sprejme, da je dejansko stanje pač takšno, kot trdi nasprotna stranka, in se izhaja iz tega.⁷ Prisila je torej posredna. Toda v nekaterih primerih stranki to ne bo kaj dosti pomagalo. Zoper njo se bo lahko obrnil (morda preveč) dobro uveljavljeni (morda pa samo v nekaterih robnih primerih pretirano formalistično razumljeni) sistem povezanosti dokazne ponudbe z zatrjevanimi dejstvi, v skladu s katerim naj bi med drugim stranka, ki se sklicuje na listino in trdi, da je ta pri njenem pravnem nasprotniku, morala zatrjevati dejstva, ki naj se tako dokažejo, in podatke, ki listino individualizirajo.⁸ Kaj pa, kadar nima več kot samo dobrih razlogov za verjetje, da je neka kategorija dokazov (listin, oglednih predmetov ipd.), ki utemeljujejo njen zahtevek, pri njenem nasprotniku, sama pa ni zmožna individualizirati posameznih dokazil?⁹ Po do konca prignani logiki navedenega sistema povezanosti stranko nemožnost substanciranja dokazov vodi v neuspeh.

Proti takšnemu preveč premočrtnemu sklepanju v situacijah, v katerih (skrbna) stranka ni mogla izvedeti, kar naj bi morala zatrjevati, se je zavzel M. Dolenc,¹⁰ pod čigar vplivom se je v sodni praksi Vrhovnega sodišča uveljavil bolj niansiran pristop.¹¹ Vzporedno s tem se je sorodni idejni tok – ki zanika obstoj pravice stranke, da bi bila kadarkoli lahko vir informacij, ki so v pomoč njeni pravdni nasprotnici – vgrajeval v evropsko zakonodajo s področij intelektu-

Zaključek tega članka je: »[I]n the context of documents disclosure in civil procedures, the privilege against self incrimination is legitimately applicable insofar as it relates to a party exposing itself to the risk of being prosecuted for a criminal offence. It is, however, an entirely different question whether this privilege should also apply if a party would, by disclosing evidence unfavourable to itself, merely risk losing the civil case at hand. [...] [T]he traditional, absolute application of the *nemo tenetur edere contra se* principle in civil litigation must be rejected« (str. 120, brez reprodukcije opomb, moj poudarek).

⁶ Galič, Razkritje. V tem in v delih, navedenih v prejšnji opombi, je avtor obstoj takšnega načela prepričljivo izpodbil.

⁷ Glej drugi odstavek 262. člena in peti odstavek 227. člena, kjer prisila ni neposredna, temveč se zoper nevoljno stranko izpeljujejo neugodni dejanski zaključki.

⁸ Prim. Juhart, str. 265 in 374.

⁹ Pripomniti velja, da se v opisani situaciji samo vase seseda razmejevanje med navedbami in dokazi, ki je temeljno za naš pravdni postopek. Temeljno je, ker izostri in fiksira, kaj natanko je predmet spora, s čimer se prepreči, da bi procesni subjekti govorili drug mimo drugega in streljali v premične tarče.

¹⁰ V člankih Informativni dokaz v pravnem postopku in O vlogi informativnega dokaza v pravnem postopku.

¹¹ Npr. revizijske odločbe III Ips 130/2009 z dne 29. 5. 2012, II Ips 163/2012 z dne 17. 1. 2013 in VIII Ips 160/2017 z dne 5. 9. 2017.

alne lastnine in varstva konkurence¹² ter smo ga skozi sprejeli v nacionalno zakonodajo. Ta proces se ni omejil na noveliranje ZASP in ZIL-1¹³ ter Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1),¹⁴ temveč je nekaj sprememb zaneslo tudi v ZPP.^{15, 16} Ti tektonski premiki v sodni praksi niso povzročili nobenega potresa.^{17, 18}

Del tega idejnega toka je zavarovanje dokazov po 171. členu ZASP in 124. členu ZIL-1. Zasnovano je korenito drugače od opisane tradicionalne koncepcije. Nasprotnika te vrste zavarovanja dokazov je mogoče prisiliti k razkritju dokazov o njegovi kršitvi pravice intelektualne lastnine, nad katerimi ima edini nadzor. Če je predlogu ugodeno, mora predlagatelj zavarovanja dokazov spustiti v svojo zasebnost, tipično v svoje poslovne prostore, ki uživajo ustavno varstvo različnih stopenj intenzivnosti,¹⁹ in morda celo k sebi domov. Pri njem predla-

¹² Pomembna je Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije.

¹³ Poleg tu obravnavanih členov gre zlasti še za člene 172 (dolžnost obveščanja) in 173 ZASP (predložitev dokazov) ter 122a in 124b ZIL-1 (z identičnima naslovoma kot v ZASP).

¹⁴ Prim. 62.a člen ZPOMK-1 in nasl.

¹⁵ Npr. v prvem odstavku 227. člena ZPP, ki se, prenovljen z novelo, uveljavlja septembra 2017, glasi: »Če se ena stranka sklicuje na listino in trdi, da je ta pri drugi stranki, lahko sodišče na predlog stranke zahteva od druge stranke, naj listino predloži, in ji za to določi rok. Tak predlog mora vsebovati: označbo *ali vrsto* listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo, *kolikor mogoče natančen opis vsebine* listine in navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da je listina pri drugi stranki« (moj poudarek). Sprememba je prišla na pobudo odvetniške družbe, ki je predlagala, da se namesto označbe listine v dokaznem predlogu »navede le njena vrsta« (Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku (ZPP-E), Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije z dne 5. 12. 2016, str. 76).

¹⁶ Z izboljšanimi možnostmi razkritja se na nasprotni strani večja pomen varstva upravičenih interesov zavezanca za razkritje, od katerih je v komercialnem kontekstu najpomembnejše varstvo poslovnih skrivnosti. Prim. 219.b člen ZPP in 62.č člen ZPOMK-1, ki ravno tako spadata k zadnjim spremembam naše zakonodaje in sta (komplementarni) del navedenega idejnega toka.

¹⁷ Izjemi sta sodbi Višjega sodišča v Ljubljani, specializiranega za intelektualno lastnino, V Cpg 1681/2015 z dne 13. 7. 2016 in – neobjavljena – V Cpg 1615/2014 z dne 20. 4. 2016.

¹⁸ Zanimiva je nemška izkušnja, kot jo ob usodi – za svoj čas preveč naprednega – dela Die Aufklärungspflicht der Parteien des Zivilprozesses opisuje P. Gotwald: »As a masterpiece of German procedural doctrine I would like to present to you the 1976 habilitation thesis of my esteemed colleague, Rolf Stürner. This monograph is a good example that *comparative law may help to develop new ideas for your own national law, but[!] that even excellent ideas are not adopted if they are not in line with national legal culture, with respect to the ideas of the majority of judges, lawyers and so on of a particular country*« (moj poudarek). Skozi več desetletij sodstvo zaradi oklepanja načela *nemo tenetur armare adversarium contra se* ni zmoglo posvojiti Stürnerjeve ideje, da v nemškem procesnem pravu že obstaja obveznost stranke, da nasprotni stranki razkrije informacije pod izključno lastno kontrolo. In niti pozneje, ob prenosu Direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, zakonodajalec ni izrabil priložnosti, da uzakoni splošno obveznost razkritja v pravdnem postopku, temveč jo je parcialno uredil v zakonih o intelektualni lastnini.

¹⁹ »Tudi pravna oseba, ki je umetna tvorba pravnega reda, uživa ustavno varovano pravico do zasebnosti, ki jo sicer Ustava kot človekovo pravico zagotavlja fizičnim osebam.« Iz evidenčnega stavka precedenčno pomembne odločbe

gatelj lahko pridobi – tudi tako, da jih tam sploh prvič odkrije, ker zanje prej ni vedel – dokaze o obstoju in o obsegu kršitve.²⁰ Ali bo prisila neposredna ali posredna (toda tudi v zadnjem primeru velika in izrazita, tj. ne zgolj z izpeljevanjem neugodnih dejanskih domnev pri ocenjevanju dokazov v poznejši pravdi, marveč z izrekanjem in prisilnim izvrševanjem denarnih kazni *ex offi*o), je odvisno od tega, ali je pri izvedbi zavarovanja nepogrešljivo sodelovanje nasprotnika zavarovanja (npr. da z vnosom gesel omogoči pregled svojih računalnikov; gre za razlikovanje med nadomestnimi in nenadomestnimi dejanji). Tolikšna invazivnost se more stvarno utemeljiti s tem, da so pravice intelektualne lastnine ekonomsko in z vidika družbenega napredka izredno pomembne, v pravnem smislu pa je zanje značilno, da so absolutne in da je njihov predmet idealen, netelesen (gre torej sočasno za »duhovno« in za »lastnino«) ter v sodobnosti še celo v svojih materializiranih oblikah neredko digitalen (torej spet neoprijemljiv in fluiden). Zaradi vsenavzočnosti je pravico intelektualne lastnine mogoče povsod kršiti, v zdaj obravnavanem okviru pa je pomembno, da kršitev za imetnika pogosto ni zlahka spoznatna (zgodi se za zaprtimi vrati). Brez pomoči, ki mu jo daje to posebno zavarovanje, bi pravica velikokrat obstaja)la samo na papirju.

Ne v dosti drugačnem smislu je, kot že omenjeno, samo na papirju obstaja)l tudi sam naš iz evropskega prava uvoženi, nato pa več kot desetletje neuporabljeni institut zavarovanja dokazov po 171. členu ZASP in 124. členu ZIL-1. Višjestopenjske sodne prakse o njem ni nobene. Od kolegov z oddelka²¹ vem za peščico zadev, v katerih so dovolili zavarovanje dokazov v zvezi z intelektualno lastnino, toda ta zavarovanja se niso izvajala po pravilih za začasne odredbe. Nekooperativnemu nasprotniku zavarovanja so kvečjemu grozile nezanesljive, nejasne in šibke negativne domneve o obstoju dejstev v morebitni bodoči pravdi, v kateri bi trpela

Ustavnega sodišča U-I-40/12-31 z dne 11. 4. 2013, kjer je vpeljeno in razloženo razlikovanje različnih »krogov« ter »prostorske« in »komunikacijske« zasebnosti pravnih oseb.

²⁰ Glej še M. M. Walter in D. Goebel v Walter in Lewinski, str. 1253: »Considering the purpose of Article 7 [Direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine], which considerably differs from that of Article 6 [ta se namreč nanaša na obveznost uvedbe edicijske dolžnosti nasprotne stranke v nacionalnih pravnih redih, pri tem pa je v drugih jezikovnih različicah te direktive dosti bolj kot v slovenski opazna razlika, da mora po 6. členu stranka *specificirati, precizirati oz. označiti* dokaze v posesti nasprotne stranke, medtem ko se po 7. členu lahko zavarujejo – kar je evidentno širše – vsi *relevantni* dokazi] the applicant, of course, must present (sufficient) evidence that his or her intellectual property right has been infringed or is about to be infringed. However, *the applicant may not be able to specify precisely what pieces of evidence might be found in the possession of the alleged infringer* or any other person involved *and where* such objects are to be found. It is rather *the very target of the provision to allow the infringed party to look for and even 'fish' for all relevant material* under the supervision of a search order rendered by the judicial authority on the condition that his rights are or are about to be infringed. Furthermore, the question appears to be academic since, generally, the infringer will be able to describe the material to be searched for, at least along general lines.« Avtorja omenita tudi nasprotna stališča, vendar je njuno pravkar citirano stališče po mojem pravilno. Kar je z vidika našega sistema povezanosti dokazne ponudbe z dejstvi osupljivo, je lakonična zadnja poved.

²¹ Zaradi generalne delegacije sodniki tega oddelka edini v državi sodimo v gospodarskih sporih s področja intelektualne lastnine.

verodostojnost njegovega zanikanja obstoja in obsega kršitve ter obsega njegove obogatitve z njo, ki bi jih v tej pravdi zatrjeval tožnik – ni pa grozila veliko močnejša prisilna izvršba.

Pač pa sem se lani srečal s prvim predlogom, ki je izrecno temeljil na 171. členu ZASP, in mu po spoznanju, da izpolnjuje zakonske pogoje, ugodil. Iz tiste zadeve črpam večino snovi za ta prispevek in jo predstavljam (očiščeno vsega, po čemer bi se dalo prepoznati stranki; prav mogoče je, da je zavarovanje dokazov vodilo do tega, da se poravnata, kar jima po mojem mora biti dopuščeno, da storita stran od oči javnosti) skupaj z nekaterimi vprašanji, ki so se mi ob njej odpirala. Kakor poznavanje neke dejavnosti zgolj po opisu ne more nadomestiti izkušenj ukvarjanja s to dejavnostjo, je za dobro razumevanje vsakega pravnega instituta ob njegovih formalnopravnih podlagah in teoretskih stališčih (angl. *law in books*) treba poznati še prakso njihovega izvajanja (angl. *law in action*).²² Kljub izrazitemu neskladju v našem pravu (ena zadeva na trinajst let – v Združenem kraljestvu in Franciji so jih našli tudi do petsto oz. šeststo na leto!²³) je zato upravičen tako končni dostavek v naslovu tega prispevka kot njegova metoda, da to pravo obravnava skozi za zdaj skromne praktične izkušnje. Te so tudi kot takšne pomembne, saj se je bilo treba zaradi neuhajene poti ozirati po slabše vidnih in bolj oddaljenih orientirjih (po zgledih iz drugih pravnih vej v našem pravu²⁴ in iz tujih pravnih redov), bogastvo premisleka, ki ga je sprožilo to pomanjkanje, pa bi se izgubilo in na njem ne bi bilo mogoče ničesar graditi ali se izogniti kakšni pasti in stranpoti. Pravne tehnike, da se institut pravilno uporabi (da je učinkovit, da pa se ne sprevrže v zlorabo in čezmerno nasilje), so zahtevne. Evropsko pravo se prepleta z nacionalnim (to je tudi treba razlagati lojalno s prvim) in zakonsko z ustavnim. In tudi pravo začasnih odredb, od katerega je institut vitalno odvisen, je zahtevno (po svoji naravi terja fleksibilnost, ki pa se v premalo večjih ali izkušenih rokah lahko zapravi) in v njem še marsikaj ni do konca razrešeno.

²² Za strnjen povzetek ameriškega pravnega realizma glej Pavčnik, str. 476–477.

²³ Prvi podatek je iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) z dne 30. 3. 1989 v zadevi *Chappell proti Združenemu kraljestvu*, v kateri je to sodišče presojalo poseben primer uporabe primerljivega instituta *Anton Piller order*: »It appears that some 500 such orders were made each year between 1975 and 1980, but the current figure has dropped to between 50 and 100« (iz 13. točke obrazložitve). Za Francijo so glede primerljive *saisie-contrefaçon* podatki takšni: »600 saisies-contrefaçon autorisées chaque année par le Tribunal de grande instance de Paris« (to pariško prvostopenjsko sodišče je v primeru nekaterih pravic intelektualne lastnine edino pristojno odločati o tem ukrepu za vso državo) oz. »3 ou 4 saisies-contrefaçon par jour en France« (Véron).

²⁴ Prim. spodaj navedeno upravnosodno zadevo zoper odločitev organa, pristojnega za varstvo konkurence, o kaznovanju nekooperativnega preiskovanja pri nenapovedani preiskavi njegovih poslovnih prostorov (angl. *darwin raid*).

2. Anton Piller order

Ukrepe za zavarovanje dokazov ureja Direktiva o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine v 7. členu. Ta pravna snov je v glavnem prešla v 171. člen ZASP in 124. člen ZIL-1.^{25, 26} Zgled evropskemu zakonodajalcu je bil – ob francoski *saisie-contrefaçon*²⁷ – na začetku tega prispevka omenjeni britanski ukrep (»jedrska bomba«).²⁸ Ker je s tem izkazana ne le njegova podobnost, temveč njegovo sorodstvo z našim ukrepom zavarovanja dokazov po ZASP in ZIL-1; ker so se že v zadevi, po kateri je bil ta ukrep poimenovan (*Anton Piller K.G. proti Manufacturing Processes Ltd ter P. Wallaceu in A. H. S. Bakerju* iz sodbe Court of Appeal z dne 8. 12. 1975²⁹), zelo jasno začrtali problemi in teme, ki so neposredno relevantni za uporabo zavarovanja dokazov po ZASP in ZIL-1; ker sem se po tej zadevi zgledoval že v neki starejši zadevi zavarovanja dokazov, izvedeni še na podlagi splošne ureditve v ZPP (ki je bila zato svojevrstna predhodnica naše prve zadeve zavarovanja dokazov po ZASP in je z njo imela nekatere očitne stične točke, prva je bila svojevrstna prednica druge, britanska zadeva pa je

²⁵ Ni bil npr. prenesen peti odstavek 7. člena, ki državam članicam prepušča, ali bodo sprejele »ukrepe za varstvo identitete prič«. V tem razdelku v glavnem besedilu povzemam angleško zadevo, v kateri so pomembno vlogo odigrali »žvižgači«. Dasi se v njej ni razpravljalo o potrebi po njihovi anonimnosti, pripominjam, da sem v svoji praksi že naletel na primere, da se je zaostrilo vprašanje, ali je dopustno prikriti identiteto (domnevnih) avtorjev pisnih izjav, ki so v sporu zamenjali pripadnost, bali pa naj bi se bili retaliacije. K sreči je naše načelo proste presoje dokazov dovolj gibko, da pri tej presoji omogoča upoštevanje vseh značilnosti posameznega primera.

²⁶ Čeprav v ta člena ZASP in ZIL-1 ni prešlo (ali pa ne jasno in nedvoumno) pravilo iz prvega odstavka 7. člena, da zavarovanje dokazov lahko vključuje tudi »fizični zaseg blaga, ki je predmet kršitve, in v ustreznih primerih materiala in opreme, ki se uporablja za proizvodnjo in/ali distribucijo tega blaga«, je to po mojem že zajeto z našim splošnim režimom začasnih odredb.

²⁷ Institut je v Code de la propriété intellectuelle urejen razdrobljeno, pri vsaki pravici intelektualne lastnine posebej. O tem in težnjah po poenotenju glej Romet.

²⁸ O tem zgledovanju tudi Walter in Goebel, str. 1247: V predlogu Komisije o direktivi Evropskega parlamenta in Sveta o ukrepih in postopkih za zagotovitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine z dne 30. 1. 2003 (dokument je najlažje najti pod št. CELEX 52003PC0046) je pojasnjeno, da je navedeni *order* zelo pomemben v britanski praksi (vendar zelo obremenilen in kompleksen), francoska *saisie-contrefaçon* pa zelo učinkovita, medtem ko je bilo stanje drugod naslednje: »In Italy, the seizure and description of the articles in question are also provided for by law. In Germany, the legal possibilities for acquiring evidence are not very strong. They are limited to obtaining evidence from the statements of witnesses, from the evidence of experts and inspections, and do not extend to documents and the hearing of the parties. Unlike the other Member States, search warrants issued without the other party being heard are not available in civil procedure in Austria, Denmark and Sweden« (str. 14, moj poudarek). Zgledovanje evropskega zakonodajalca pri britanskem institutu dokazujeta tudi Strowel in Hanley, str. 114–115.

²⁹ Sodba, sestavljena iz glavne sodbe sodnika Denninga ter pritrdilnih sodb sodnikov Ormroda in Shawa, je dostopna na portalu www.bailii.org in vredna branja od začetka do konca.

bila prednica obeh); zlasti pa, ker sem se po angleškem pravu zgledoval pri prvem zavarovanju dokazov po ZASP, je primerno ta britanski institut širše predstaviti.^{30, 31}

Ukrep je lahko zaživel zaradi pripravljenosti sodišč (zaradi posrečenega srečanja podobno mislečih in podobno naprednih osebnosti v danem zgodovinskem trenutku), da sprejmejo domislek odvetništva.³² V navedeni zadevi je obstajalo razmerje trgovskega zastopanja med nemško družbo Anton Piller KG³³ in angleško družbo Manufacturing Processes Ltd (zgoraj sta ob tej navedena njena direktorja). Prva je bila proizvajalka elektronske opreme, druga pa je njene naprave prodajala v Angliji – bila pa je tudi v skrivnih stikih z nemškimi konkurentkami svoje naročiteljice ter jim je razkrivala njene avtorskopravno varovane načrte in poslovne skrivnosti o delovanju opreme. Prizadeta družba je to izvedela od dveh vodilnih delavcev svoje angleške zastopnice, ki ju je dogajanje tako ogorčilo, da sta o njem pripotovala povedat vodstvu v Nemčijo. Besede teh, danes bi rekli žvižgačev (angl. *whistleblowers*) je podkrepila korespondenca, ki je razkrila dogovarjanje Pillerjeve nemške konkurentke in direktorja družbe Manufacturing Processes, da bo prva drugi poslala svojega delavca, kakor hitro slednja prejme najnovejšo Pillerjevo napravo, da jo bo lažje prekopirati.

Družba Anton Piller je na prvi stopnji uspela s predlogom za začasno odredbo s prepovedjo, da bi družba Manufacturing Processes še naprej kršila njene avtorske pravice, izrabljala njene poslovne skrivnosti in posnemala njene naprave. Vendar pa prvostopenjski sodnik ni ugodil

³⁰ Pri nas ga je sicer prvič predstavila E. Drobež v članku Zavarovanje, skupaj z zgoraj omenjeno zgodnejšo zadevo zavarovanja dokazov na podlagi ZPP. Tudi v njej sem sam sodil in takrat sem se zato, da bi verjetno oškodovani predlagateljici zavarovanja dokazov omogočil, da v omejujočih okvirih klasične zasnove ZPP doseže karseda učinkovito pravno varstvo, prvič zatekel k neposrednemu zgledovanju po tem britanskem institutu (v navedenem članku glej razdelek Opis zavarovanja dokazov v konkretnem primeru pred gospodarskim oddelkom Okrožnega sodišča v Ljubljani). V vzratnem pogledu se tista zadeva kaže kot zapravljena priložnost za uporabo posebnega zavarovanja dokazov po 171. členu ZASP. Čeprav je zadeva spadala na področje nelojalne konkurence, so bili podatki, ki so bili v tistem primeru odtujeni predlagateljici, strukturirani kot baza podatkov. Pri tem pravice izdelovalcev podatkovnih baz po ZASP spadajo k avtorski sorodnim pravicam, eden od pogojev, da sodišče dovoli zavarovanje dokazov po ZASP, pa je, da upravičenec izkaže, da je imetnik pravice »iz tega zakona« (1. točka prvega odstavka 171. člena ZASP). To je bilo torej v primeru navedene predlagateljice izpolnjeno.

³¹ Razmeroma zlahka dostopen našemu bralcu je tudi zelo kakovosten prikaz instituta v zgoraj v opombi 23 navedeni sodbi *Chappell*, kjer je v 10.–24. točki obrazložitve izčrpno pojasnjen na splošno, brez vpletanja posebnosti zadeve pod tedanje presojo ESČP. Za dobro zaokrožen prikaz gl. tudi Strowel in Hanley, str. 106–113.

³² Zakonska podlaga za takšno inoviranje je bila široka določba, da sme High Court izdajatičasne odredbe. Gre za prvostopenjsko sodišče za najpomembnejše zadeve. Tedaj je spadalo k Supreme Court of Judicature, česar pa ni prav mešati z najvišjo sodno instanco, saj preden je bilo razmeroma pred kratkim (leta 2009) ustanovljeno Supreme Court of the United Kingdom, vrhovno sodišče Združenega kraljestva, je bila najvišja instanca lordska zbornica. Da se navedeno ne bi zamešalo, spada posledaj High Court in Court of Appeal v strukturi sodišč k *senior courts*. High Court je, skratka, večkrat podprlo, nato pa v navedeni zadevi tudi prvič pritožbeno sodišče, zamisel, ki jo je predlagal sijajni (»ingenious«) odvetnik (pozneje znani sodnik in še pozneje profesor) Hugh Laddie. Laskava ocena prihaja od avtorja vodilne sodbe v navedeni pritožbeni sodbi (Denning, str. 123).

³³ Zastopal jo je H. Laddie.

nadaljnjemu predlogu, da bi angleški zastopniki naložili še to, da svoji nemški naročiteljici dovoli vstopiti v svoje poslovne prostore, kjer bi lahko pregledala in odnesla ali preslikala morebitno relevantno dokumentacijo. To je zavrnil iz bojazni, da bi utegnila »odredba, kakršna se zahteva, postati sredstvo zatiranja, zlasti kadar bi se predlagatelj velikega slovesa in globokega žepa spravil na malega človeka, ki naj bi na podlagi dokazov, zbranih samo z ene strani, kršil predlagateljeve pravice«.

Pritožbeno sodišče je te pomisleke imelo za tehtne, vendar je prvostopenjsko sodbo nazadnje spremenilo in ugodilo tudi temu predlogu. Najprej je poudarilo osnovno značilnost odredbe: ta ni pomenila dovoljenja za hišno preiskavo in se na njeni podlagi v prostore nasprotne stranke ni smelo vdreti. Za vstop je bilo nujno njeno privoljenje, prisila pa je posredna. Če namreč nasprotna stranka privoljenje odreče, tvega, da si nakoplje *contempt of court*, kaznivo oviranje sodišča, sankcionirano z denarno kaznijo ali zaporom. Posredni pritisk dalje izvira še iz implicitnega sporočila nasprotni stranki o oceni sodišča, da bi na podlagi gradiva, ki ga je prezentiral predlagatelj, pravzaprav morala dati privoljenje, in da če ga ne bo, bo to verjetno vodilo do zanjo neugodnih dejanskih zaključkov v bodoči pravdi.

Sloviti Denning, avtor glavne oziroma vodilne sodbe, je poudaril, da je takšna odredba dopustna samo izjemoma, kadar je nujno, da je predlagatelju omogočen dostop, da bi se moglo v sporu pravično razsoditi, saj če bi bila nasprotna stranka posvarjena, bi obstajala resna nevarnost, da se ključni dokazi uničijo ali skrijejo, s čimer bi se spodkopali cilji sojenja (»[W]hen [...] there is a grave danger that [...] the ends of justice be defeated«). Vstop tudi ne bi smel resno škodovati nasprotni stranki.³⁴

Bolj znani (včasih se povzemajo samo v tej skrajšani obliki³⁵) so razlogi, kot jih je strnil sodnik Ormrod v pritrdilni sodbi (ker pa se je v vsem strinjal z vodilno sodbo, njegov seznam ni izčrpen: dodati mu je treba maloprej povedano – (a) nepogrešljivost ukrepa, oziroma kot je sam ponovil, »when there is no alternative way«, ter (b) neobstoj resne škode za premoženje ali za obrambo nasprotne stranke): (c) obstajati mora že na prvi pogled izredno močna utemeljenost predlagateljevega materialnopravnega zahtevka; (č) predlagatelju mora nastajati ali groziti resna škoda; (d) obstajati mora jasen dokaz, da nasprotna stranka poseduje obremenilne listine ali stvari, in resna možnost, da bi bile te lahko uničene, če bi se predlog prej kontradiktorno pretresel.

Pomembne so še nadaljnje varovalke (tudi te so navedene v Denningovi sodbi). Pri izvrševanju odredbe na kraju samem mora biti predlagatelj (e) posebej obziren,³⁶ k čemur spada,

³⁴ V tem je mogoče videti zametek potrebe po varstvu poslovnih skrivnosti nasprotne stranke.

³⁵ Prim. Strowel in Hanley, str. 110.

³⁶ Značilna reakcija v podjetju nasprotne stranke je namreč takšna: »A company director recently told us of his surprise and confusion when a competitor's solicitor arrived on his doorstep, a court order in hand and another

da ga mora zastopati (f) odvetnik, ki je »officer of the Court«. ³⁷ Nasprotni stranki je treba (g) omogočiti, da dojame odredbo in da se o njej (h) posvetuje s svojim odvetnikom. Če hoče (i) doseči razveljavitev odredbe, to pravico ima. Možnost ima, kot rečeno, odreči dostop, kar mora predlagatelj sprejeti in se obrniti nazaj na sodišče.

Odredba je bila dovoljena tudi ob predpostavki, da se je predlagatelj (j) zavezal povrniti nasprotni stranki vso morebitno škodo, kar je ob upoštevanju, da je iz tujine, moral (k) podkrepiti še z varščino 10.000 funtov.

Pomembno pa je, da je (l) odvetnik moral podati poročilo sodišču o izvajanju ukrepa, ter zanimivo in značilno, kako se je vse izteklo. Nasprotna stranka je dostop v svoje prostore dopustila; ponujene možnosti, da pokliče odvetnika, ni izkoristila; eden od direktorjev je bil na poti v tujini, pomembno dokumentacijo je imel s seboj; po vrnitvi se je posvetoval z odvetnikom, predlagatelj pa je izrazil bojazen, da so to dokumentacijo sicer dobili na vpogled, da pa je bila redigirana. Sicer pa so ob izvedbi ukrepa na kraju samem našli in obdržali nekaj relevantne dokumentacije – ukrep je bil uspešen.

Vseh trinajst elementov, ki sem jih označil s črkami (a)–(l) (v sodbi sicer niso bili tako razčlenjeni), je bilo bolj ali manj izrazito navzočih in pravno pomembnih tudi v zadevi, ki je predstavljena v nadaljevanju, izkušnja njenega izvrševanja pa se tudi delno sklada s pravkar povzeto.

Sodniki, ki so pomagali pri nastanku novega pravnega instituta, so si ga zamislili za skrajno izjemne, redke primere. ³⁸ Pričakovanje se ni v celoti uresničilo; v nemajhni meri se je uresničila uvodoma citirana bojazen prvostopenjskega sodnika. To je treba na kratko povzeti.

solicitor and accountant in tow. The solicitor told the company director that he had the right to search the premises, and to remove certain documents and merchandise. The director did not know how he should react in these circumstances. Could the group start taking photos and opening boxes before the director had obtained legal advice? Should he freely hand over all the company's documents, or did he have a right to protect material he thought was confidential? Could the solicitor take any merchandise that was in the building? Could he take material that belonged to another associated company?» (Shepherdson). Enako kot to poročilo iz Avstralije je v Združenem kraljestvu: »Service of an ex parte order coupled with a demand for immediate entry into premises is likely to produce strong emotional reactions; shock, anger, confusion, a sense of violation and powerlessness are common recollections, even when orders are served by sensitive and tactful solicitors« (Dockray in Laddie, str. 603).

³⁷ Takrat pri tem še ni šlo za to, da bi bilo sodišče postavljalo nevtralnega odvetnika, pač pa za opomin, da odvetnik ni dolžan brezpogojne in nekritične lojalnosti stranki (ni njena »najeta pest«), marveč deluje tudi v javnem interesu (česar odmev najdemo v naši ustavni določbi, da je odvetništvo del pravosodja). Pozneje je postala zakonska zahteva, da predlagatelj poleg svojega angažira (in plača) še neodvisnega odvetnika, izkušenega pri izvrševanju te odredbe, da poskrbi za njeno vročitev, da njene pogoje, učinke in varovalke razumljivo pojasni ter da bedi nad njenim izvrševanjem. Glej pravila 7.2, 7.4 in 7.6 Rules and Practice Directions iz leta 1998, sprejetih na podlagi Civil Procedure Act iz leta 1997. To je prispevalo k zvišanju stroškov ukrepa in k zmanjšanju njegove popularnosti v praksi. Prim. Strowel in Hanley, str. 112.

³⁸ Denning: »We are prepared, therefore, to sanction its continuance [tj. dopustiti nadaljevanje prakse, vzpostavljene že na prvi, tokrat pa prvič preizkušene na pritožbeni stopnji], but only in an extreme case where there is grave danger

Glede kritik uporabe tega instituta, ki je zašla v eksces, ni boljšega vodnika, kot je odvetnik Hugh Laddie, ki se mu pripisuje iznajdba instituta. V članku s pomenljivim naslovom *Piller Problems* sta s soavtorjem³⁹ pojasnila, da se je odredba iz izjeme sprevrgla v pravilo in da se neredko predlaga taktično, zaradi pritiska na nasprotnika.⁴⁰ V pozabo je utonilo, da naj bi se te odredbe izdajale skrajno izjemoma, da jih je treba izvrševati pazljivo ter »omogočiti nasprotni stranki sleherno možnost, da se zaščiti, in ji dovoliti, da si prizadeva za razveljavitev odredbe, za katero verjame, da ni bila utemeljeno pridobljena«.⁴¹

Ker gre tu za povzetek, povzemam samo še nekaj med seboj nepovezanih poudarkov, ki so lahko aktualni za našo prakso. Pričakovanje, da bodo odvetniki predlagatelja zavarovanja, ki jih je izbral, najel in plačal, ščitili interese nasprotne stranke (prim. f zgoraj), se je izkazalo za preveč optimistično. Ti so se bili namreč v konfliktu interesov, ki je po naravi vgrajen v to varovalko, že ob snovanju predloga prepričali, da je nasprotna stranka falot (*»a rogue«*), ki si preiskavo zasluži.⁴² K temu je po mojem vendarle treba dodati, da čeprav gre res za šibko varovalko, je treba v bran sodiščem, ki so iznašla *Anton Piller order*, pogledati širše. Court of Appeal je tedaj iskal sleherno možnost varstva nasprotnika zavarovanja, še tako slabotno, da odtehta najhujše prikrajšanje od vseh: da se zoper nekoga zelo ostro ukrepa, še preden ta o tem lahko karkoli reče.

of property being smuggled away or of vital evidence being destroyed« (moj poudarek). Ormrod: »Such Orders, therefore, *will rarely be made*, and only when there is no alternative way of ensuring that justice is done to the applicant« (moj poudarek). Shaw (kar sledi, je celotna sodba člana senata): »I agree with both Judgments. The overriding consideration in the exercise of this salutary jurisdiction is that it is to be *resorted to only in circumstances where the normal processes of the law would be rendered nugatory if some immediate and effective measure was not available*. And, when such an Order is made, the party who has procured the Court to make it must act with prudence and caution in pursuance of it« (moj poudarek).

³⁹ Dockray in Laddie. *Piller problems* je očitno besedna igra z imenom stranke: *problems (that) pile up*.

⁴⁰ »The execution of an order may cause severe, sometimes irreparable, physical disruption to a defendant's business or daily life: the process may take hours to complete. Files may be ransacked, trade disrupted and staff frightened and demoralised. An order may positively demand physical disruption as where the seizure of filing cabinets, equipment and trading stock is ordered or when computer records are required to be copied. *It would be naive to believe that this is never one of the motives behind an order*« (Dockray in Laddie, str. 603, moj poudarek). To me močno spominja na našo prakso predhodnih odredb, ki jih je iz pozabe prebudila nedomišljena zakonodajna intervencija, poslabšala pa nepazljivost sodišč pri razlikovanju prerokanih plačilnih nalogov, izdanih le na podlagi (včasih zgolj zatrjevanega) obstoja verodostojne listine, od kakovostno drugačnih neizvršljivih sodb, ki so bile vendar izdane po izvedenem dokaznem in kontradiktornem postopku. Po intervenciji Ustavnega sodišča z odločbo U-I-148/13-15 z dne 10. 7. 2014 (ki po mojem ni bila nujna, saj bi sodišča z ustrezno ustavnoskladno interpretacijo zakona lahko preprečila eksces) se je na predhodne odredbe spet lahko pozabilo. Njihova kratkotrajna popularnost je izvirala iz velikega pritiska, ki ga je bilo mogoče, tipično z blokado računov, zelo zgodaj v pravdi izvajati na toženca, nemalokrat popolnoma neutemeljeno.

⁴¹ Dockray in Laddie, str. 604.

⁴² Prav tam, str. 606 in 608.

Tudi za nas je daleč od trivialnega vprašanje, »who exactly may consent to entry/search/seizure«, ⁴³ se pravi, kdo pravzaprav lahko privoli v preiskavo (čeprav to pri nas ni pravno odločilno, se vprašanje lahko tudi pri nas vsiljuje in moti pri pravilnem pravnem zaključevanju – več o tem v nadaljevanju). Problema ni, kadar se odredba izrecno nanaša na osebo, ki ima v izključni posesti vse relevantne prostore. Toda ali velja enako, kadar se naleti na detentorje, tipično na različne vrste delavcev? Lahko kar vsi dovolijo vstop v prostore, preiskovanje in preslikovanje dokumentacije ter jemanje vzorcev, ki so delodajalčeva last? Bo denimo vajenec, ki skrbi za prodajalno, medtem ko je poslovođa na kosilu, smel dovoliti preiskavo prodajalne ali poklicati odvetnika? ⁴⁴ Tudi če je problem logično do konca zaostren po konceptiji *orderja*, ki je zgrajen na nujnosti soglasja stranke za vstop v njene prostore (če je tako, kako je mogoče, da soglasje da detentor?), pri nas pa je to drugače, problem niti v naših razmerah nikakor ni teoretski (čeprav je po mojem navidezen – glej nadaljevanje). Zavrnitev pogosto nepogrešljivega preiskovančevega sodelovanja namreč vodi v strogo denarno kaznovanje (tako v Združenem kraljestvu kot pri nas).

Najbolj ilustrativni, temeljito pretresen in pomemben primer tega pri nas je – do konca vendarle nikdar raziskano – dogajanje 11. 8. 2011 v kritičnem času med 9.05 ter 10.45 v zadevi *POP TV proti Uradu za varstvo konkurence*. Je bilo tako, kot izhaja iz sodbe Vrhovnega sodišča G 10/2012 z dne 26. 11. 2013, s katero je bila potrjena kazen 105.000 evrov za nesodelovanje gospodarske družbe pri preiskavi njenih poslovnih prostorov, ki jo je opravil Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence, kot se je tedaj imenoval? Ali pa je bila preiskovanka dovolj kooperativna, preiskovalci pa nespretni, kot je sama smiselno (in po mojem vsaj na prvi pogled sprenevedavo) zatrjevala in je to povzelo ESČP v sodbi z dne 23. 10. 2018 v zadevi *Produkcija Plus, storitveno podjetje, d. o. o. proti Sloveniji*? Ključni moment sodelovanja ali njegove odklonitve je po mojem na moč primerljiv z britanskim institutom in presoja Vrhovnega sodišča o tem momentu – pod predpostavko, da je bilo dejansko stanje takšno, kot je opisano v zgoraj navedeni sodbi in o katerem je ESČP ugotovilo, da ga navedena družba ni imela dovolj možnosti izpodbijati ⁴⁵ – pravilna in neposredno relevantna tudi v kontekstu zavarovanja dokazov po ZASP in ZIL-1.

⁴³ Dockray in Laddie, str. 610.

⁴⁴ Prav tam.

⁴⁵ Ključno mesto v sodbi ESČP je: »Med drugim je [družba pritožnica] trdila, da so uslužbenci [Urada za varstvo konkurence] lahko pričeli s preiskavo takoj po prihodu v prostore in da so družbo pritožnico prosili le, da jim zagotovi osebo, ki bi ji lahko vročili sklep in odredbo. Tega po mnenju ESČP ni mogoče obravnavati kot izključno pravno vprašanje« (iz 56. točke obrazložitve; v spletni bazi Hudoc je povezava na neuradni slovenski prevod sodbe, od koder je ta citat), medtem pa je v sodbi Vrhovnega sodišča rečeno: »Pomembno je le, da pooblaščen osebe toženke niso mogle takoj pričeti z zavarovanjem dokazov« (iz 12. točke obrazložitve). Odločilno dejstvo oviranja preiskave je bilo torej sporno, in čeprav citirane (pri)tožničine navedbe zvenijo kot sprenevedanje, bi jih bilo moralo sodišče preveriti v dokaznem postopku, ki pa ga ni bilo.

Končno je v zvezi s privilegijem zoper samoobtožbo, ki se na načine, ki si jih pravdni sodnik vseh ne more zlahka vnaprej zamisliti, lahko vpleta v pravdni postopek, zanimivo omeniti misel iz neke angleške sodbe: »[Pooblaščenec se je] večše in utemeljeno zabaval nad domnevno pokvarjenostjo svojih strank. Bolj ko je namreč kriminalno njihovo domnevno ravnanje, večjo pravico imajo do zaščite pred samoobtožbo.« Ta privilegij torej, paradokсно, *Anton Piller order* spodkoplje, kadar je najbolj potreben.⁴⁶

Naj ta meander o angleškem pravu sklenem z mislijo (tudi v svarilo pri uporabi ZASP in ZIL-1, ki sta od angleškega instituta silovitejša v tem, da omogočata prisilno izvršbo brez (suspenzivnega) ugovora), da *Anton Piller order* po svoji zasnovi ne zagotavlja vstopa v prostore nasprotne stranke, saj je odvisen od privoljenja.⁴⁷ Zaradi spleta okoliščin se lahko zgodi, da niso navzoče osebe, ki so privoljenje upravičene dati ali odreči, ter se učinek presenečenja zapravi in ukrep izjalovi. Ta odredba je, skratka, izraz prizadevanja, naj materialnopravna pravica ne ostane nezaščitená samo zato, ker so dokazi o njeni verjetni kršitvi pod oblastjo kršitelja, ni pa zagotovilo, da se bo to samodejno in za vsako ceno zgodilo. V kakšnem primeru so lahko (predvidljivi) interesi nasprotne stranke previsoka cena.

3. Zavarovanje dokazov, izvedeno poleti 2018 po pravilih ZASP

3.1. Predlog

Julija 2018 je velika mednarodna družba s sedežem zunaj Evropske unije Okrožnemu sodišču v Ljubljani predlagala, naj brez poprejšnjega obvestila dovoli in opravi ogled poslovnih prostorov nasprotne stranke, zlasti njenih računalnikov, saj naj bi bila ta stranka predlagateljčin računalniški program, namenjen strojniškim simulacijam, analizam in konstruiranju, v svojem visokotehnološkem proizvodnem procesu uporabljala v dosti večjem obsegu, kot pa naj bi ji bile to dovoljevale licenčne pogodbe s predlagateljico (uporabljala naj bi bila različice in module programa, za katere naj bi ne bila imela sklenjenih licenčnih pogodb, in na večjem številu računalnikov, kot pa naj bi ji bile to dovoljevale te pogodbe). Ogled, ki ga je predlagateljica⁴⁸ detajlirala bolj (kje v informacijskem sistemu nasprotne stranke je treba iskati in natanko kaj), kot je tu treba povzeti, naj bi sodišče opravilo ob pomoči sodnega izvedenca računalništva. Ta naj bi se še pred ogledom podrobneje seznanil s tehničnimi značilnostmi predlagateljčinih

⁴⁶ Dockray in Laddie, str. 613–614.

⁴⁷ Prav tam, str. 611.

⁴⁸ O predlagateljici in o nasprotni stranki govorim zato, ker je poimenovanje strank iz ZIZ tu izrazito neustrezno. Pri izvršbi (in to na podlagi izvršilnega naslova; dosti manj pri izvršbi na podlagi verodostojne listine) je prav reči upnik in dolжник, pri zavarovanju z časno odredbo pa ne. Od zakonske terminologije zavestno odstopam. Ohranjanje ravnovesja med strankama, še zlasti kadar se izda časna odredba *ex parte* in *inaudita altera parte*, je pomembno, tudi če samo simbolno in zaradi videza.

programov pri njenem posebej imenovanem strokovnjaku iz tujine. Bistven del predloga je bil še ta, da se pod grožnjo 50.000 evrov denarne kazni nasprotni stranki zapove, da omogoči dostop do svojih prostorov in računalnikov z vnosom uporabniških imen in gesel.

Zatrjevano kršitve je predlagateljica izkazovala s lastnim internim poročilom, izdelanim z varnostnim mehanizmom, vgrajenim v program, ki naj bi ga nasprotna stranka uporabljala. Šlo je za nekakšen program v programu, ki naj bi zmozel zaznati uporabnikove kršitve in naj bi bil o njih smel v skladu z licenčno pogodbo predlagateljici posredovati podatke. Zaznal naj bi jih bil tudi pri nasprotni stranki, o čemer je predlagateljica predložila sodišču navedeno poročilo in zgoščenko s »surovimi« podatki, na podlagi katerih je bilo poročilo pripravljeno.

Končno je predlagateljica imenovala tudi izvršitelja, ki naj bi nasprotni stranki tik pred ogle-dom vročil sklep o zavarovanju. Dejanska posebnost te zadeve (in nemajhna komplikacija, ki se je napovedovala že iz predloga, glej nadaljevanje) je bila ta, da poslovni in proizvodni prostori, v katerih naj bi se opravil ogled, niso bili na poslovnem naslovu nasprotne stranke, vpisanem v register, kjer se sicer po zakonu opravi vročitev gospodarski družbi (z zemljevida sem se zaradi organizacije izvedbe ogleda prepričal, kje sta oba kraja in da sta 10–20 km narazen).

3.2. Predhodna presoja in prvi sklep sodišča

Senzibiliziranemu s predznanjem (teoretskim in praktičnim, obakrat omejenim, vendar tudi kot takim dragocenim⁴⁹) o *Anton Piller orderju*, mi je opisani predlog na mah odprl kopico vprašanj. Evidentna je bila njegova velika invazivnost, vključno s hudo pravno posledico za nasprotno stranko, če se predlaganemu zavarovanju ne podredi. Ob neobstoju vodil v sodni praksi je bilo jasno, da bo treba nekatere rešitve sproti iznajti, toda z upoštevanjem pravkar navedene narave ukrepa. Še preden bi dovolil zavarovanje, ki je bilo po moji preliminarni presoji utemeljeno, sem si prizadeval poskrbeti, kolikor je bilo mogoče, za varstvo predvidljivih interesov nasprotne stranke – ker ji pač ni bilo mogoče vnaprej dati besede.

Takoj po prejemu predloga sem se obrnil na strokovnjaka za računalništvo s seznama sodnih izvedencev. Ne da bi mu bil razkril identiteto strank, me je zanimalo, ali zmore izvesti predlagani ogled ter koliko bi ta stal in trajal. Prosil sem ga, da se v primeru založitve stroškov, kot jih je predvidel, osebno oglasi pri meni, da potrdi ali ovrže mojo laično oceno (ki mu je vnaprej nisem razkril), da je predlagateljčino interno poročilo o kršitvah nasprotne stranke verodostojno.

Reševanju tega in drugih zaznanih problemov sem namenil »prvi sklep«, in šele če bi se izpolnili v njem določeni pogoji, sem bil pripravljen z nadaljnjim sklepom dovoliti zavarovanje. Poleg zahteve za položitev 3000 evrov predujma za izvedenčeve stroške (in 100 evrov za

⁴⁹ Britanski institut sem poznal iz navedene Denningove knjige, tamkajšnja stališča, ustrezno prilagojena, pa sem tudi že poskušal uveljaviti v zadevi s področja nelojalne konkurence, omenjeni v opombi 30.

vročevalčeve) sem predlagateljici razložil (to in vsa druga sporočila iz obrazložitve tega sklepa so bila enako namenjena nasprotni stranki za stadij, ko se bo vzpostavila kontradiktornost): »[S]odišče [...] bo izvedencu, preden dovoli predlagani ogled, naložilo, naj oceni, ali dokazili o kršitvi nasprotne stranke, ki ju je sodišču izročila predlagateljica (»poročilo [...] in datoteka na zgoščenki«), *prima facie* izkazuje kršitev. V primeru pritrdilnega odgovora bo zavarovanje dokazov dovolilo[, sicer pa] s sklepom zavrnilo. Tako je zaradi velike invazivnosti posega in zaradi izvora/nastanka navedenih dokazil izključno v predlagateljičinem podjetju po sedanjí oceni sodišča videti primerno.« Izvedenec je nato po pregledu navedenega poročila in podatkov na zgoščenki pri meni v kabinetu ocenil, da bi si poročilo in podatke s tolikšno stopnjo podrobnosti »kdo le stežka izmislil«.

S tem prvim sklepom sem podprl izvedenčevo zamisel, da se ogleda udeleži tudi predlagateljčin strokovnjak, na katerega naj bi se po njenem predlogu izvedenec pred ogledom obrnil. Komunikacija na daljavo bi po izvedenčevem mnenju ogled podaljšala z manj kot enega na nekaj dni, kar je bilo po moji presoji znatno, čemur se je bilo treba izogniti.

Še nadaljnji namen tega prvega sklepa je bil torej poskrbeti za ustrezno koordinacijo vseh procesnih udeležencev: predlagateljičinih pooblaščenecv, sodnega izvedenca, predlagateljičinega strokovnjaka, izvršitelja, sodnika. Na tej točki sem bil tudi že sam pri sebi sklenil, da če bodo vsi pogoji iz tega prvega sklepa uresničeni, se bom ogleda – tako zaradi varstva nasprotne stranke kot zaradi zagotovitve učinkovitosti ukrepa – udeležil osebno. Po moji tedanji presoji ne bi bilo pošteno in ustrezno, da bi svoje naloge prenašal ali na predlagateljčine pooblaščenke (ki o morebitnih konfliktnih situacijah in zlasti o morebitni nepodreditvi nasprotne stranke odrejenemu ukrepu ne bi mogli poročati drugače kot vsaj objektivno pristransko), ali na izvršitelja (ker je bilo treba nasprotno stranko siliti k nenadomestni dopustitvi dostopa do svojega informacijskega sistema, izvršitelj ni mogel imeti druge vloge kot vloge vročevalca, po drugi strani pa glede na novost ukrepa z njim ni mogel imeti izkušenj), ali na izvedenca (ta je moral svojo pozornost hraniti za strokovne zadolžitve, zaradi katerih je bil pritegnjen v postopek). Predlagateljici sem zato sporočil svoje neposredne kontaktne podatke in odsotnost med poletnim dopustom ter vse mogoče termine ogleda poleti in jeseni.

Prav tako sem jo pozval, naj sporoči imena in mobilne številke svojih pooblaščenecv, za katere želi, da so navzoči ob ogledu. Zahtevana identifikacija teh oseb je imela poleg predvidene potrebe po koordinaciji še nadaljnji cilj. Pomembna bi lahko postala v poznejših fazah postopka »zaradi morebitne omejitve dostopa do določenih podatkov na podlagi morebitnega sklepa o varstvu poslovnih skrivnosti po 219.b členu ZPP«. Omejitev razkritja takšnih podatkov na konkretne posameznike sicer ni izrecno navedena med (po mojem primeroma, ne pa izčrpno naštetimi) ukrepi iz drugega odstavka navedenega člena ZPP. Izrecno je določena v točki c šestega odstavka 62.a člena ZPOmK-1, ki veliko bolj razčlenjeno ureja isto pravno materijo za konkurenčnopravne odškodninske pravde, sicer pa je to omejitev mogoče prepričljivo iz-

peljati iz določbe četrtega odstavka 295. člena ZPP, da sodnik na obravnavi, katere javnost je izključena, navzoče opozori, da morajo ohraniti kot skrivnost, kar bodo izvedeli. V tisti zgodni fazi postopka ni bilo dobro predvidljivo, ali bo ogled razkril kakšne poslovne skrivnosti in ali se bo nasprotna stranka nanje sklicevala. Šlo je torej za ukrep na zalogo, in čeprav nisem pričakoval, da se bo vprašanje zaostrilo (saj stranki nista bili konkurentki; prva je izdelovala računalniške programe, ki jih je druga uporabljala v svoji visokotehnološki proizvodnji), je bilo tudi to svojevrstna varovalka.

Zelo pomembna varovalka za nasprotno stranko – in sočasno preizkusni kamen predlagateljčine resnosti – je bila naslednja. Kot se je pred angleškim sodiščem morala nemška družba Anton Piller ob upoštevanju, da je prihajala iz tujine (»overseas«), zavezati ne le k temu, da bo nasprotnici, povrnila vso škodo (angl. *undertaking as to damages*), če se zavarovanje izkaže za neutemeljeno,⁵⁰ temveč je morala to podkrepiti še z varščino (»a bond for £10,000«), je bilo podobno rešitev naravno iskati tudi pri nas. Spomniti je treba, da je imela predlagateljica sedež zunaj Evropske unije, in če bi slovensko podjetje trpelo kakšno škodo, bi se lahko nenadoma srečalo z velikimi praktičnimi ovirami pri uveljavitvi njenega povračila, saj bi ga bilo, sledeč univerzalnemu pravilu o jurisdikciji *actor sequitur forum rei*, prisiljeno iskati daleč v tujini (dobesedno onstran morja).

Zato je predlagateljica po prvem sklepu morala »v 15 dneh zagotovi[ti] 10.000 evrov varščine bodisi tako, da znesek nakaže na zgoraj naveden račun [sodišča], bodisi tako [ocenjeval sem namreč, da je predlagateljici iz daljne tujine vendarle treba zagotoviti tudi nekaj fleksibilnosti], da za ta znesek priskrbi bančno garancijo na prvi poziv za primer neutemeljenega zavarovanja dokazov (kot pogoj za izplačilo garancije se določi pravnomočni sklep tega sodišča z ugotovitvijo o neutemeljenem zavarovanju dokazov^[51])«. Ta zdravorazumski ukrep pa je zahteval dokaj zavito utemeljitev:

»Po petem odstavku 171. člena ZASP se v postopku zavarovanja dokazov po tem členu tega zakona subsidiarno uporabljajo določbe [...] ZIZ, in to 'smiselno'. V ZIZ pa je v drugem odstavku 275. člena (člena z naslovom Varščina kot pogoj za začasno odredbo) določeno: 'Sodišče lahko na dolžnikov predlog glede na okoliščine primera določi kot pogoj za izdajo začasne odredbe, da upnik položi varščino, tudi če je upnik izkazal verjeten obstoj terjatve in nevarnosti.' Od tod se vidi, da je v sistemu zavarovanja z začasno odredbo po ZIZ za varščino kot pogoj za začasno odredbo potreben tudi ustrezen predlog nasprotnika zava-

⁵⁰ To je pri nas že vgrajeno v 279. člen ZIZ, ki določa predlagateljevo objektivno odgovornost za škodo nasprotnne stranke.

⁵¹ Odločil sem se torej, da sem v tem primeru takšen sklep pripravljen izdati, čeprav ga ZIZ jasno ne predvideva (morda bi bilo treba iskati analogno rešitev z ureditvijo prenehanja začasne odredbe iz 278. člena ZIZ). Z določitvijo garancije kot alternative pologu sem želel nekoliko priti nasproti predlagateljici, to pa je terjalo razmislek, kakšen pogoj za izplačilo garancije je razumen.

rovanja. Ker je v postopku zavarovanja z začasno odredbo po ZIZ sodišču prepuščeno, ali naj zagotovi vnaprejšnjo ali le naknadno kontradiktornost, utegne nasprotnik zavarovanja predlagati varščino, še preden je odločeno o predlagateljevem predlogu za izdajo začasne odredbe. Ker pa v zadevnem primeru predlagateljica predlaga *ex parte* ukrep, je tak predlog nasprotne stranke pojmovno izključen. In vendar je takšna varščina po oceni sodišča glede na invazivnost predlaganega posega (in glede na velikost predlagane kazni za nespoštovanje sklepa o zavarovanju dokazov) potrebna. Po oceni sodišča je torej na podlagi petega odstavka 171. člena ZASP v tamkajšnjem pomenu 'smiselno', da se maloprej citirani drugi odstavek 275. člena ZIZ uporabi tudi v odsotnosti predloga nasprotne stranke. Prav takšno razumevanje po oceni sodišča narekuje tudi načelo lojalne razlage [...] Direktive [...] o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine. Brez pravkar razložene interpretacije sodišča pa po njegovi oceni ne bi bilo zagotovljeno, kar izhaja iz drugega odstavka 7. člena te direktive, ki se glasi: 'Države članice zagotovijo, da je lahko pogoj za ukrepe za zavarovanje dokazov, da vlagatelj predloži ustrezno varščino ali enakovredno zavarovanje, namenjeno zagotavljanju nadomestila za povzročeno škodo, ki jo utрпи toženec, kot je predvideno v odstavku 4.'«

Končno se mi je že pri snovanju tega prvega sklepa odpiralo vprašanje, ki ga nisem prezrl, vendar ga nisem hotel vnaprej načenjati. Nanašalo se je na omenjeni varnostni mehanizem, za katerega je predlagateljica trdila, da je del njene licenčne pogodbe z nasprotno stranko, ki naj bi bil prvi smel sporočati podatke o kršitvah druge. To namreč angažira ustavno civilno procesno pravo. Skladno z njim ima stranka načelno pravico do izvedbe vseh dokazov, ki jih predlaga. Pravica seveda ni neomejena; obstaja razmeroma omejen nabor razlogov, da sodišče dokaza ne izvede, in med izredno redko uporabljene, toda v naši civilnopравни sodni praksi vendarle ne nepoznane razloge spadajo nedopustno pridobljeni dokazi.⁵² Ker pa v teh primerih ne gre za da ali ne, temveč je treba v njih poiskati ustrezno ravnovesje med konkurirajočimi pravicami strank («praktično konkordanco»), sem vprašanje odložil za čas, ko se bo vzpostavila kontradiktornost. Da je predlagateljica neupravičeno »vohunila«, bi bil lahko eden od očitnih razlogov, s katerimi bi nasprotna stranka lahko utemeljevala ugovor (ugovor, in ne kar takoj pritožbe⁵³) zoper sklep o zavarovanju dokazov. Ker ga nazadnje ni vložila, se vprašanje ni niti začelo razreševati. S tem povezano nadaljnje odprto vprašanje je, ali je v takšnih primerih – to je pri nevložitvi ugovora in pritožbe – šele v pravdi zoper dokaze, pridobljene s predpravnim zavarovanjem, dovoljeno prvič načenjati vprašanje dopustnosti izvedbe dokaza, ker naj bi bil pridobljen s kršitvijo človekovih pravic. Sam bi rekel, da ne.

⁵² O tem pri nas temeljno Galič, Ustavno, str. 283 in nasl. (o dopustnih razlogih za neizvedbo dokaza glej na str. 287–288, o nedopustno pridobljenih dokazih pa na str. 289–290).

⁵³ Ker se smiselno uporablja ZIZ, je pravno sredstvo ugovor. Nasprotna stranka mora tudi sicer imeti možnost izjave, pa čeprav šele *ex post facto*, že na prvi stopnji, tj. še preden bo na drugi stopnji uresničevala slovensko endemično ustavno pravico do pritožbe. Uspešen ugovor bi po mojem vodil k razveljavitvi sklepa o zavarovanju dokazov in do pravnega izničenja vseh njegovih rezultatov, tudi če je bil vmes izvršen.

3.3. Sklep o zavarovanju dokazov

Zavarovanje sem v vsem predlaganem obsegu dovolil, ker so bili izpolnjeni pogoji iz pravkar povzetega sklepa in seveda pogoji iz ZASP. Pri teh se zdaj ni treba zamujati. Predlagateljica je izkazala, da je imetnica avtorske pravice na zadevnem računalniškem programu, da je nasprotna stranka njeno pravico kršila in da dokazov v zvezi s to kršitvijo pozneje ne bo mogoče izvesti, saj je nezakonite kopije mogoče hitro in brez sledu izbrisati (1.–3. točka prvega odstavka in drugi odstavek 171. člena ZASP).

Pač pa je treba povzeti obrazložitev sklepa o zavarovanju dokazov o »izvršilnem sredstvu«. Z njim se namreč zagotovi dejanska učinkovitost. Ker se po petem odstavku 171. člena ZASP smiselno in subsidiarno uporablja režim ZIZ za začasne odredbe, je v splošnem pomembno, da se sme skladno s prvim odstavkom 273. člena ZIZ izdati vsaka odredba, s katero je mogoče doseči namen zavarovanja, za konkretni primer pa je bilo pomembno to, da je dopustitev dostopa do elektronskih naprav po vsebini tako imenovano nenadomestno dejanje, oziroma kot se zakon izraža v 226. členu ZIZ, »dejanje, ki ga more opraviti le [nasprotna stranka]«.

Po prvem odstavku 226. člena ZIZ sodišče določi primeren rok za prostovoljno izpolnitev. Tedaj sem ocenjeval, da ga je najustrezneje opredeliti z besedno zvezo »brez slehernega odlašanja«. Ta *ad hoc* pravni standard je po eni strani izražal urgentnost, puščal pa je (že s tem, da gre za pravni standard) nekaj potrebnega prostora za morebitno *post hoc* presojo. Vsakršno odlašanje bi namreč lahko vodilo do izjalovitve odrejenega ukrepa, po drugi strani pa bi bila lahko presoja konkretne (ne)kooperativnosti odvisna od detajlov in nians, na primer od trenutne (ne)navzočnosti *ključnih oseb*⁵⁴ nasprotne stranke ob vročitvi sklepa o zavarovanju oziroma ob začetku izvajanja zavarovanja⁵⁵ ter od njihove manjše ali večje pripravljenosti in zmožnosti, da omogočijo ogled in dostop do njenih elektronskih naprav – česar oblik se vnaprej ne da natančno predvideti.⁵⁶ Ker je nasprotni stranki za nekooperativnost grozila visoka kazen,⁵⁷ si

⁵⁴ Te niso nujno ravno zakoniti zastopniki ali vodilni delavci gospodarske družbe. Gre za osebe iz njenega podjetja, ki znorejo dejansko zagotoviti uspešno izvedbo zavarovanja. Pri pregledu računalnikov lahko to morda zagotovijo samo delavci, ki uporabljajo posamezen računalnik (ker samo oni poznajo vstopna gesla). Morda ima družba sistemskega administratorja ali pa za to nemara skrbi pogodbeni sodelavec.

⁵⁵ To dvojje je nujno razločevati. Glej razdelek 3.3.

⁵⁶ Prim. sodbo Vrhovnega sodišča G 10/2012 z dne 26. 11. 2013 in z njo povezano sodbo ESČP z dne 23. 10. 2018 v zadevi *Produkcija Plus, d. o. o. proti Sloveniji*.

⁵⁷ Primerno je bilo že v tistem sklepu (zavoljo nasprotne stranke za stadij, ko se bo seznanila s sklepom in njegovimi razlogi) in zdaj znova spomniti, da je Ustavno sodišče že zdavnaj potrdilo ustavno skladnost ureditve »v 226. členu ZIZ, ki omogoča tudi izrekanje zelo visokih kazni«, saj: »Iz zahteve po učinkovitosti pravice do sodnega varstva [...] izhaja, da mora ZIZ preprečiti, da bi se dolžniku bolj splačalo plačevati kazni po 226. členu ZIZ kot izpolniti obveznost« (iz 14. točke obrazložitve odločbe U-I-339/98 z dne 14. 10. 1998).

je bilo torej vendarle treba zagotoviti nekaj fleksibilnosti pri morebitni bodoči presoji, ali je nasprotna stranka odredbo spoštovala.⁵⁸

Še nadaljnja zaščita interesov nasprotnice zavarovanja se je nanašala na njegovo trajanje. Ker je 171. člen ZASP posledica implementacije 7. člena Direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, je bilo nacionalno pravo treba razlagati lojalno z evropskim, navedeni 7. člen pa med drugim določa: »Države članice zagotovijo, da se ukrepi za zavarovanje dokazov na zahtevo toženca preklicajo ali drugače prenehajo veljati [...] če vlagatelj ne sproži [pravde] v roku, ki ga določi sodni organ, ki odreja ukrepe, kadar to dovoljuje zakonodaja države članice ali, če take odločitve ni, v roku, ki ne presega 20 delovnih dni ali 31 koledarskih dni, kar je pozneje.« Uporaba teh kratkih rokov ni bila smiselna.⁵⁹ Poleg tega slovensko pravo vsebuje režim prenehanja začasnih odredb, ki ga je bilo mogoče (bolj) smiselno uporabiti. Po drugem odstavku 277. člena ZIZ namreč sodišče, kadar izda začasno odredbo pred vložitvijo tožbe, določi predlagatelju rok za vložitev tožbe. Daljši rok, kot je citirani, je ponujal možnost rešitve spora, ki ne bi morala vključevati sodišča, k čemur bi stranki sicer silil prekratek rok. Zato je bila del izreka tudi točka: »Če v treh mesecih, odkar prejme izvedenčev dokončen izvid in mnenje, predlagateljica ne vloži tožbe zaradi kršitve pravic, na katere se nanaša ta sklep, izvid in mnenje, pridobljena v tem postopku izgubita svojo (procesno)pravno veljavo.«

Komu se bo morda zdelo, da ta inovacija nima zadostnega kritja v zakonodaji, premislek pa je bil naslednji. Sodnik v predpravnem zavarovanju dokazov bi bil le po naključju isti kot v poznejši pravdi in stališča prvega k ničemur ne morejo trdno zavezati drugega. In vendar je zaradi možnosti, da si bosta edina, navedeno pomenilo pritisk na predlagateljico in s tem varovalo za nasprotnico. Bistvo je vsekakor bilo, naj prva nima možnosti druge dolgo držati v negotovosti, kaj namerava z izsledki zavarovanja.

⁵⁸ Pomembna stališča, še posebej ob podnormiranosti ZIZ, vsebuje sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Ip 3925/2007 z dne 27. 2. 2008. V sedanjem kontekstu je pomembna obrazložitev: »Pred izdajo [...] sklepa [o izvršitvi denarne kazni] mora sodišče preveriti upnikove trditve, da dolжник ravna v nasprotju s svojo obveznostjo, ki mu jo nalaga začasna odredba. Upnik mora navesti dejstva in dokaze, na podlagi katerih bo mogoče ugotoviti, da dolжник krši svojo obveznost. Sama trditev upnika še ne more zadoščati za odločitev, kot jo je z izpodbijanim sklepom sprejelo sodišče prve stopnje. Šele potem, ko [a] upnik utemelji izvršitev že izrečene denarne kazni in ko [b] o takem upnikovem predlogu poda svoje navedbe tudi dolжник, lahko sodišče o izvršitvi kazni sploh odloča.« Podnormiran je torej postopek ugotavljanja kršitve, navedeni sklep pa to rešuje. V tem okviru je pomembna še prilagodljiva določba 29.a člena ZIZ, da sodišče opravi narok tudi, »kadar je po njegovem mnenju to smotno«.

⁵⁹ Ti roki so verjetno že sicer namenjeni zavarovanju dokazov, ki lahko zajema tudi »fizični zaseg blaga, ki je predmet kršitve, in v ustreznih primerih materiala in opreme«. Ta del prvega odstavka 7. člena pri nas, kot omenjeno, ni implementiran v 171. členu ZASP, temveč je že od prej del splošnega režima začasnih odredb. Da je to tudi del 7. člena, je najbrž posledica zgledovanja evropskega zakonodajalca pri francoski *saisie-contrefaçon*. Kljub razdrobljenosti ureditve instituta v Code de la propriété intellectuelle se jasno razlikujeta »la description de la contrefaçon« (zapisniški opis kršitve) od »la saisie réelle (d'échantillons ou du stock contrefaisant)« (zaseg kršečih vzorcev ali zalog). Glej Romet.

3.4. »Pripravljalni« narok in ogled ter (ne)sodelovanje nasprotne stranke in zahteva po navzočnosti prič

Na dan ogleda sem razpisal narok na sodišču, namenjen zadnjim pripravam.⁶⁰ Navzočim je bilo pojasnjeno, da je vloga predlagateljčinega strokovnjaka na ogledu pomagati sodnemu izvedencu, na lastno pobudo pa naj ničesar ne ukrene, in da je to pomembno tudi zaradi videza, saj sam pomaga stranki, medtem ko je sodni izvedenec (nepristranski) pomočnik (nepristranskega) sodišča.

Nadalje se je zelo pomembnega – za ta institut ključnega – skupka problemov, o katerem si v tedanji naglici nisem zmozel do konca izoblikovati stališč, dotaknil moj načrt, da bi izvršitelj kot vročevalec poskušal opraviti vročitev sklepa o zavarovanju nasprotni stranki na njenem registrskem naslovu (s spletnega programa Google Maps se je videlo, da gre za družinsko hišo, po vsej verjetnosti »lastnika« nasprotne stranke), medtem ko bi se sočasno na naslovu, kjer naj bi ogled potekal (sodeč po Google Maps so bili tam poslovni in proizvodni prostori nasprotne stranke), sestali predlagateljčina pooblaščenca, oba računalniška strokovnjaka in sodnik s sodnim zapisnikarjem. Težava, ki sem se jo na ta način namenil reševati, je izvirala iz mojega tedanjega prepričanja, da je zakonsko zahtevo, da je pisanja gospodarskim družbam vročajo na naslovu, ki je vpisan v register (tretji odstavek 139. člen ZPP), nujno uskladiti s tem, da se zavarovanje začne izvajati brez odlašanja (če bi bil sklep vročen v roke nekomu, na kogar bi se naletelo na registrskem naslovu,⁶¹ bi ta lahko razkril, da je sodišče na poti na ogled poslovnih in proizvodnih prostorov, kar bi lahko močno skvarilo odrejeni ukrep). Nazadnje pravilno vabljenega izvršitelja na narok sploh ni bilo (čez poletje je zaprl pisarno). V soglasju s predlagateljico sem sklenil, da se ogled kljub temu ne odloži, temveč se vročitev sklepa in ogled poskušata opraviti zgolj na naslovu poslovnih in proizvodnih prostorov nasprotne stranke. Tam smo nazadnje našli direktorja, ki je v ogled privolil, nasprotna stranka pa je tudi sicer zgledno sodelovala. Tako se eden od ključnih problemov uporabe tega instituta, s katerim sem si vse od prejema predloga dalje dosti belil glavo, ni aktualiziral oziroma v polni meri razvil. Temu je zato tu treba nameniti nekaj prostora.

Že brez komplikacij z več naslovi je videti, da je splošni problem ta, da trenutek, ko je vročitev opravljena po ZPP (celo če gre za vročitev v roke, in ne za fikcijo vročitve), ni isti kot trenutek, ko naslovnik nenadomestne sodelovalne obveznosti dojame, kaj se od njega zahteva in kaj mu grozi, če se po zahtevi ne bo ravnal. ZPP določa, komu se za pravno osebo opravi vročitev –

⁶⁰ Seveda ni šlo za pripravljalni narok v smislu 279.c člena ZPP. Podlaga zanj je bil prej 29.a člen ZIZ.

⁶¹ Mar je lastnikov družinski član »oseba, ki je pooblaščenca za sprejem pošte«, »delavec, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu«, če že ni »zakoniti zastopnik ali prokurist«, ki jih na registrskem naslovu gospodarske družbe pričakuje ZPP v prvem odstavku 133. člena? Vprašanje je seveda retorično, indicira pa anomalijo oz. neadekvatnost bodisi zakonodaje bodisi tukaj predstavljenih stališč.

toda kdo je tisti, čigar zavedanje *se bo njej pripisalo* v tem smislu, da je zanjo nastala obveznost sodelovanja,⁶² in čigar nesodelovanje bo vodilo k *njenemu* denarnemu kaznovanju?

Z distance je jasnejše, da je problem nujnosti zagotavljanja sočasnosti vročitve sklepa o zavarovanju dokazov z vzpostavitev sodelovalne obveznosti nasprotni stranke po tem sklepu le navidezen. Usoda tega dvojega namreč ne mora biti neločljivo povezana.⁶³ Kot je bilo že večkrat rečeno, se pri tej vrsti zavarovanja dokazov subsidiarno in smiselno uporablja režim začasnih odredb, pri njih pa se, spet subsidiarno in smiselno, uporabljajo pravila o izvršbi (prim. 239. člen ZIZ). Zanj velja, da se začne izvajati pred pravnomočnostjo sklepa o izvršbi (prim. prvi odstavek 46. člena ZIZ), pri čemer se sklep o izvršbi takoj po izdaji vroča njegovim »izvrševalcem« (banki, izvršitelju, zemljiškoknjižnemu sodišču itd.), ki seveda ne odlašajo z izvršilnimi dejanji, dokler sklep ni vročen tudi dolžniku (prim. tretji odstavek 45. člena ZIZ). Tipično tako na primer banka takoj blokira sredstva na dolžnikovih računih (prim. prvi odstavek 138. in prvi odstavek 141. ter prvi odstavek 145. člena ZIZ). Vredno je omeniti, da je pri izvršbi na premoženje skladno z opisano ureditvijo določeno, da če se dolžniku pred ru-bežem ne da vročiti sklepa o izvršbi (kar zakon sicer šteje za najbolj tipičen potek te izvršbe), »mu ga izvršitelj vroči [pač] pozneje« (prim. prvi in drugi odstavek 82. člena ZIZ). Dosledno je torej, da se tudi izvršba nenadomestnega dejanja po 226. členu ZIZ začne takoj, neoziraje se na trenutek vročitve sklepa o zavarovanju.

Kar pa zadeva vprašanje, kdo je tisti, čigar zavedanje se bo pripisalo pravni osebi, da je zanjo nastala obveznost sodelovanja, in čigar morebitno nesodelovanje bo vodilo k njenemu denar-nemu kaznovanju, je primerno najprej izpeljati miselni preizkus z odgovorom, ki bi komu morda prvi prišel na misel: direktor. Toda ta odgovor se isti hip izkaže za evidentno napačne-ga. Mar naj zavarovanje dokazov propade, če je direktor v trenutku ogleda odsoten in nedo-segljiv? In *ad absurdum*, kaj, če velja skupno zastopstvo, mar naj bi tedaj morali biti navzoči vsi skupni zastopniki, da bi zavarovanje dokazov veljalo? Mogoče si je po drugi strani zamisliti, da je direktor navzoč, da je voljan sodelovati in da tudi da navodila v tem smislu prisotnim delavcem – vendar je odsoten delavec, ki edini pozna geslo računalnika, ki naj bi ga bilo treba po sklepu sodišča pregledati. V takšnem primeru gospodarska oseba kot naslovljenka sodelo-valne obveznosti ne bi mogla biti kaznovana za nesodelovanje (*impossibulum nulla obligatio*).

Bistveno je zato to, kar je v kontekstu drugega, toda v tem primerljivega pravnega instituta navedlo Vrhovno sodišče v sodbi G 10/2012: »Sklicevanje na odsotnost pooblaščenih oseb

⁶² Na tej točki bi se misel lahko speljala k vprašanju, ki jih sicer v drugem kontekstu zgledno predstavlja Zupančič glede vednosti pravne osebe, toda to bi bila v zdaj obravnavanem okviru napaka.

⁶³ Čeprav ZPOmK-1 v primerljivi situaciji to izrecno združuje v drugem odstavku 28. člena, ki določa: »Odredbo za preiskavo agencija vroči osebno podjetju, zoper katero naj se izvede preiskava, na začetku opravljanja preiskave.« Morda je bilo prav to združevanje vzrok zapletov v zgoraj navedeni zadevi POP TV (prim. 17. in 18. točko sodbe Vrhovnega sodišča G 10/2012).

[nasprotne stranke] ni utemeljeno. Za vstop in pregled [njih] prostorov [...] ter pregledovanje nje[n]ih poslovnih knjig, pogodb, listin, poslovne korespondence, poslovne evidence in drugih podatkov ni bila potrebna nobena [njena]odobritev [...]. Zato tudi ni bilo potrebe, da bi se čakalo na osebo, ki bi imela taka pooblastila. Odsotnost take osebe potemtaka ne more pomeniti opravičila za nesodelovanje s pooblaščenimi osebami« (iz 13. točke obrazložitve). Sklep sodišča o zavarovanju dokazov na podlagi zakona dovoljuje ogled, s čimer – če že ne postane obveznost vsakogar, ki je v podjetju nasprotne stranke zmožen omogočiti ogled, da to tudi stori – zagotovo takšno sodelovanje dovoljuje. Še več, spodbuja ga s tem, da se bo nesodelovanje teh oseb pripisalo nasprotni stranki in pomenilo njeno nesodelovanje. Kriterij presoje je naslednji: »Pomembno je ravnanje pravne osebe z objektivnega vidika in ne gledanje s subjektivnega vidika posameznih zaposlenih ali celo nezaposlenih oseb pri [nasprotni stranki]. Ali so posamezni delavci [nasprotne stranke] razumeli, za kakšen postopek pravzaprav gre, in kako ravnati v nastali situaciji (sklicevanje na njihovo laičnost), ne more biti odločilno za presojo ravnanja [nasprotne stranke]« (iz 15. točke obrazložitve, *mutatis mutandis*).

V celoti pritrujem prvi citirani povedi. Glede druge pa želim dodati, da je treba pri ogledu pri stranki, ki je pravna oseba, fizičnim osebam, na katere se ob prihodu na kraj ogleda naleti – bodisi da so tam edine na voljo, na primer receptorji in vratarji (bistveno je, da spadajo k podjetju stranke, tudi če so morda zgolj njeni pogodbeni sodelavci, kot so zdaj že vsepovsod varnostniki), bodisi da so *prima facie* za to najprimernejše (zaželeno je seveda takoj priti v stik s poslovodji) – jasno predočiti:

- a) da je sodišče izdalo sklep, ki prišedšim dovoljuje pregled prostorov in/ali dokumentacije in/ali naprav pravne osebe;
- b) da je to treba brez slehernega odlašanja zagotoviti, neoziraje se na morebitno nenavzočnost ali nerazpoložljivost vodilnih delavcev ali zakonitih zastopnikov,⁶⁴ s katerimi naj sicer v podjetju čim prej stopijo v stik;⁶⁵
- c) da ob nesodelovanju pravni osebi grozi visoka denarna kazen.⁶⁶

⁶⁴ Napačno bi bilo odlašati s takojšno izvedbo ukrepa zaradi čakanja, da na kraj ogleda pride kakšen vodstveni delavec ali direktor – in tudi z dajanjem na voljo kratkega roka, da bi si nasprotna stranka priskrbel, če to želi in do česar ima vsekakor pravico, navzočnost in pomoč odvetnika.

⁶⁵ To je pomembno tudi zaradi zakonske zahteve iz prvega odstavka 50. člena ZIZ, citirane v nadaljevanju, da mora zakoniti zastopnik pravne osebe, kadar se izvršba opravlja v njenih prostorih, takoj določiti osebo, ki bo navzoča pri izvršilih dejanjih.

⁶⁶ Najpriročajša je takojšnja blokada računov v višini zagrožene kazni. Tako začeta izvršba po uradni dolžnosti se po nevrožitvi ali po neuspehu ugovora in pritožbe dokonča s prenosom blokiranih denarnih sredstev v korist proračuna sodišča. Ta izvršba se po uradni dolžnosti začne, takoj ko je izveden takšen ali bistveno podoben postopek, kot je opisan v sklepu Višjega sodišča v Ljubljani I Ip 3925/2007 (glej opombo 58).

Zaradi kompletnosti je treba povedati, da pri *nadomestnem* dejanju, to je tistem, ki ga namesto zavezanca lahko opravi tudi kdo drug in ki zato ne zahteva zavezančevega sodelovanja (npr. ogled zaklenjenega skladišča, v katero naj bi bil njegov imetnik verjetno spravil »piratske« pakete računalniških programov ali »ponarejene« obleko, obutev ali zdravila ipd., kršeč predlagateljevo znamko ali patent), seveda ni nujna nikogaršnja navzočnost iz zavezančevega podjetja, da bi bilo zavarovanje dokazov zakonito (tako terminologijo je vpeljala Uredba Sveta (ES) št. 3295/94 z dne 22. decembra 1994 o ukrepih za prepoved sprostitev ponarejenega in piratskega blaga v prosti promet izvoz, ponoven izvoz ali za uvedbo odložnega postopka). Ob odsotnosti vsakogar ali ob nevoljnosti navzočih se sme v zaprte prostore tudi vdreti: »Kadar je treba opraviti izvršilno dejanje v zaklenjenem prostoru, pa dolжник ni navzoč ali prostora noče odpreti, ga na podlagi odredbe sodišča nasilno odpre izvršitelj ali njegov namestnik osebno v navzočnosti dveh polnoletnih občanov« (tretji odstavek 49. člena ZIZ).

To določbo je bilo primerno citirati tudi zato, ker opozarja na nadaljnjo zakonsko zahtevo, ki se kaj lahko prezre: potrebo po navzočnosti »dveh polnoletnih občanov«. Gospodarsko (okrožno) sodišče, katerega vsa neposredna izkušnja z izvršbo (ki sicer spada v pristojnost okrajnih sodišč) temelji na zavarovanju z začasnimi (in nekoč še s predhodnimi⁶⁷) odredbami, ki jih praktično nikoli ni treba izvrševati v zaprtih prostorih pravne osebe, bo mimogrede prezrlo, da je prav temu posebej namenjen 50. člen ZIZ (»Izvršba v prostoru pravne osebe«): »[1] Kadar se opravlja izvršba v prostoru pravne osebe, zahteva izvršitelj pred pričetkom izvršilnih dejanj od zakonitega zastopnika te pravne osebe, da takoj določi osebo, ki bo navzoča pri dejanjih. [2] Če zakonitega zastopnika ni v prostorih pravne osebe ali če ne določi osebe, ki bo navzoča, opravi izvršitelj dejanja v navzočnosti dveh polnoletnih občanov.« Skrbna priprava na zavarovanje dokazov po ZASP in ZIL-1 bi torej morala upoštevati tudi ta člen.⁶⁸

4. Namesto sklepa: še več odprtih vprašanj

O zaključku opisane zadeve je dovolj povzeti, da je izvedenec po ogledu pripravil mnenje, glede katerega sem strankama sporočil svojo oceno, da je temeljito, strokovno in jasno, sami pa nanj nista imeli pripomb. Z iztekom roka za pripombe je bil postopek končan. V njem se je med drugim pokazalo, da predlagateljica s programom za zaznavanje kršitev na daljavo ni bila

⁶⁷ Prim. opombo 40.

⁶⁸ Teoretiki izvršilnega prava pojasnjujejo, da je smisel navzočnosti dveh polnoletnih občanov zagotavljanje javne kontrole in obzirnosti pri izvrševanju tega dejanja (Starović, str. 239), vendar je njuna funkcija očitno tudi ta, da bosta pozneje lahko pričli (prim. Dika, str. 368, ki opozarja na javnopravno obveznost, da mora vsakdo, ki je povabljen za pričo, na povabilo priti, in če ni z zakonom drugače določeno, tudi pričati). Morda je najprimerneje za ta namen angažirati strokovna sodelavca, saj je njuno navzočnost razmeroma lahko zagotoviti tako za ogled kot za morebitno poznejše zaslišanje, kako je potekal, povrhu pa bosta izvedeni pričli v tem smislu, da bosta dogajanje razumela dosti bolje od povprečnega polnoletnega občana.

povsem natančno ugotovila obsega kršitve, saj nekateri primeri uporabe niso pomenili kršitve njene avtorske pravice, medtem ko so bile odkrite prvotno nezaznane kršitve. Ta izid – da se je dejansko stanje, ki je bilo sprva delno poznano in mestoma le v obrisih indicirano, precizno ugotovilo – je v mojih očeh ukrep dodatno upravičil. Sicer pa zgoraj predstavljene rešitve niso bile preizkušene s pravnimi sredstvi (kot rečeno, ni bil vložen niti ugovor), da bi bile lahko robustnejše. In tudi mimo tega odprtih in zahtevnih vprašanj ostaja še veliko. Za zaključek bom nakazal samo smeri, v katere ta vprašanja lahko gredo.

Opustitev maloprej omenjene zahteve po navzočnosti dveh prič je v izvršbi nepravilnost pri njenem izvajanju, ki ima lahko disciplinske posledice za izvršitelja (prim. tretji odstavek 52. člena ZIZ), na veljavnost izvršilnih dejanj pa ne vpliva. V kontekstu zavarovanja dokazov pa bi morda lahko šlo za dosti pomembnejšo opustitev, z veliko bolj dramatičnimi posledicami za glavne procesne subjekte (kot je pač dramatična vsaka ekskluzija dokazov). Pod predpostavko, da je zgoraj citirane določbe 49. in 50. člena ZIZ res nujno uporabiti tudi pri zavarovanju dokazov po ZASP in ZIL-1 (če je to po petem odstavku 171. člena ZASP oz. petem odstavku 124. člena ZIL-1 »smiselno«) in bi se primerilo, da ni bilo poskrbljeno za navzočnost prič, bi šlo lahko nemara celo za takšno (absolutno bistveno) kršitev, da zavarovanje dokazov (o dejansko ugotovljeni kršitvi) ne bi veljalo (kar bi bila svojevrstna ekskluzija dokazov).

Dalje, ni izključeno, da se bo slovensko sodišče kdaj srečalo z vprašanji iz okvira »prostega pretoka dokazov«, na primer z naslednjim, ki je že »oplazilo« Sodišče EU: še preden je to lahko odločilo o predhodnem vprašanju genovskega sodišča ali je londonsko sodišče utemeljeno zavrnilo njegovo zaprosilo po uredbi o pravni pomoči pri dokazovanju,⁶⁹ naj se v poslovnih prostorih gospodarske družbe v Angliji izvede opis kršitve (ital. *la descrizione*) po Codice della Proprietà Industriale (CPI), ki je italijanska različica v tem prispevku obravnavanega zavarovanja dokazov, je bil predlog za sprejetje predhodne odločbe umaknjen in postopek ustavljen (*Alessandro Tedesco proti Tomasoni Fittings Srl in RWO Marine Equipment Ltd*, C-175/06, sklep predsednika senata z dne 27. 9. 2007). Na srečo je še prej prepričljive sklepne predloge podala generalna pravobranilka J. Kokott. Med drugim je poudarila, da je 7. člen Direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s tem, da je k zavarovanju dokazov uvrstil tudi zaseg blaga, ki je predmet kršitve, in še nekatere podobne ukrepe, z institutom zavarovanja dokazov »ponesrečeno pomeša[l]« začasne odredbe (84. točka sklepnih predlogov).⁷⁰ Po njeni presoji je presojana *descrizione* po konkretni vsebini spadala na področje sodelovanja med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov⁷¹ in bi jo bilo zato angleško sodišče moralo izvesti. Slovensko

⁶⁹ Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah.

⁷⁰ Na enaki premisi temeljita opombi 26 in 59.

⁷¹ Dandanašnji 129. člen CPI, ki je prenovljena različica glede na tisto iz sklepnih predlogov, že po naslovu razkriva dvojnost (*descrizione e sequestro*), ki je lastna tudi francoski *saisie-contrefaçon*, da preseže zavarovanje dokazov, kadar

sodišče bi po mojem moralo v okoliščinah konkretnega primera presoditi, ali so zaprosilu za zavarovanje dokazov »primešane« začasne odredbe, saj je to pravna materija druge uredbe iz okvira evropskega civilnega procesnega prava, Uredbe Bruselj I.⁷² Začasno odredbo bi tedaj od slovenskega sodišča lahko zahtevala stranka, ne pa sodišče iz druge države članice. Zavarovanje dokazov bi se izvedlo po slovenskem pravu, ne pa po pravu druge države članice (vendar bi moralo biti to pravo povsod po Evropi že sicer harmonizirano na podlagi 7. člena Direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine).⁷³

Kršitev intelektualne lastnine je lahko tudi kaznivo dejanje.⁷⁴ Posebno obravnavo bi si zato zaslužila tema koordinacije kazenskopravne hišne preiskave in zavarovanja dokazov po ZA-SP in ZIL-1. S tem bi bilo očitno mogoče ubiti dve muhi na en mah, za kar pa bi bila nujna skrbna priprava (ki bi vključevala tudi študij privilegija zoper samoobtožbo). Civilnopravni ukrep bi na primer kot dodatno varovalko lahko določil, da se izvede neposredno po kazenskopravnem.⁷⁵

Ta prispevek je (reflektiran) pogled v delavnico prvostopenjskega sodnika, ki naj bi zlasti bodočemu praktiku ponudil nekatere rešitve in smeri iskanja odgovorov na odprta vprašanja za čas, ko bo papirnati tiger iz uvoda naslednjič prekinil svojo hibernacijo.

Literatura

- DAMJAN, Matija. Nejasen obseg kazenskopravnega varstva znakov razlikovanja. *Podjetje in delo*, 2018, letn. 44, št. 2, str. 296–316.
- DENNING, Alfred. *The Due Process of Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- DIKA, Mihajlo. *Građansko ovršno pravo, I. knjiga*. Zagreb: Narodne novine, 2007.
- DOCKRAY, Martin, in LADDIE, Hugh. Piller Problems. *The Law Quarterly Review*, 1990, letn. 106, št. 4, str. 601–620.
- DROBEŽ, Eneja. Zavarovanje dokazov pri kršitvah pravic intelektualne lastnine. *Pravna praksa*, 2016, letn. 35, št. 41–42, str. II–VIII.

ne gre samo za zaseg vzorcev, temveč vseh predmetov kršitve, in tedaj služi že preprečitvi kršitve oz. odpravljanju njenih posledic (Ghiretti, str. 1349–1350). Zadnje presega okvire pravne pomoči med državami EU na področju dokazovanja.

⁷² Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.

⁷³ O tem sklopu vprašanj Nuyts, str. 368–369.

⁷⁴ Več o tem Damjan ter Šepec in Damjan.

⁷⁵ Glej zadevo *Chappell* (op. 23), stališča prvo- in drugostopenjskega sodnika, povzeta v točkah 43(e) in 45(d) sodbe ESČP ter presojo ESČP v točki 63 in nasl. obrazložitev.

- DOLENC, Mile. Informativni dokaz v pravnem postopku. *Pravna praksa*, 2010, letn. 29, št. 31-32, str. 8-10.
- DOLENC, Mile. O vlogi informativnega dokaza v pravnem postopku. *Podjetje in delo*, 2011, letn. 37, št. 6-7, str. 1467-1475.
- GALIČ, Aleš. *Ustavno civilno procesno pravo*. Ljubljana: GV Založba, 2004.
- GALIČ, Aleš. Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo. *Podjetje in delo*, 2011, letn. 37, št. 6-7, str. 1456-1466.
- GALIČ, Aleš. Disclosure of Documents in Private Antitrust Enforcement Litigation. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 2015, letn. 12, št. 8, str. 99-126.
- GALIČ, Aleš. Uvodna pojasnila k spremembam zakona, v: *Zakon o pravnem postopku (ZPP)*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2017.
- GHIRETTI, Fabio, v: Vanzetti, Adriano (ur.): *Codice della Proprietà Industriale*. Milano: Giuffrè, 2013.
- GOTTWALD, Peter. *Rolf Stürner, Die Aufklärungspflicht der Parteien des Zivilprozesses*, Tübingen 1976. Dostopno na: <www.mpi.lu/news-and-events/iapl-mpi-summer-school/2014/> (3. 9. 2019).
- JUHART, Jože. *Civilno procesno pravo FLR Jugoslavije*. Ljubljana: Univerzitetna založba Ljubljana, 1961.
- NUYTS, Arnaud, v: Dickinson, Andrew, in Lein, Eva (ur.): *The Brussels I Regulation Recast*. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- PAVČNIK, Marijan. *Teorija prava*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1997.
- POZNIĆ, Borivoje. *Komentar Zakona o parničnom postupku*. Beograd: Službeni glasnik, 2009.
- ROMET, Isabelle. La saisie-contrefaçon, unité et diversité: Neuf propositions pour harmoniser la saisie-contrefaçon. *Cahiers de Droit de l'Entreprise*, 2004, št. 4, str. 29-38.
- SHEPHERDSON, Verity. *Who's knocking on my door? How to handle an Anton Piller order*. Dostopno na <www.findlaw.com.au/articles/748/whos-knocking-on-my-door-how-to-handle-an-anton-pi.aspx> (23. 9. 2019).
- STAROVIĆ, Borivoj. *Komentar Zakona o izvršnom postupku*. Beograd: Intermex 2007.
- STROWEL, Alain, in HANLEY, Vicky. The Anton Piller Case and Its Legacy: In Search of a Balance in Civil Search. V: Heath, C., in Sanders, A. K. (ur.), *Landmark Intellectual Property Cases and their Legacy: IEEM International Intellectual Property Conferences*, Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011.
- ŠEPEC, Miha, in DAMJAN, Matija. Kazenskopravno varstvo avtorske materialne pravice v Republiki Sloveniji. *Podjetje in delo*, 2017, letn. 43, št. 8, str. 1459-1481.
- VÉRON, Pierre. *La saisie-contrefaçon*. Predavanje 9. 12. 2005 na Société de législation comparée, Institut international du droit d'expression et d'inspiration françaises, Pariz. Dostopno na: <web.archive.org/web/20130928011507/http://www.veron.com/publications/Colloques/Saisie_contrefacon.pdf?card=594> (3. 9. 2019).
- WALTER, Michael M., in LEWINSKI, Silke v. (ur.). *European Copyright Law, A Commentary*. New York: Oxford University Press, 2013.
- ZUPANČIČ, Luka. Vedenje pravne osebe. *Pravna praksa*, 2012, letn. 31, št. 24-25, str. 22-24.